

ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

(ગુજરાત સરકાર દ્વારા સ્થાપિત)

“જ્યોર્તિમય” પરિસર,

સરખેજ-ગાંધીનગર હાઈવે,

છારોડી, અમદાવાદ-382 481

E-mail: feedback@baou.edu.in

Website : www.baou.edu.in

સત્રીયકાર્ય ઓગષ્ટ – 2017

સ્નાતક પદવી અભ્યાસક્રમ

બી.કોમ. પ્રથમ વર્ષ

એકાઉન્ટિંગ એન્ડ ફાયનાન્સ

(BCACF109)

અભ્યાસકેન્દ્રને સોંપવાની છેલ્લી

તારીખ 30/04/2018

પ્રિય વિદ્યાર્થી મિત્ર,

બી.કોમ.અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવા બદલ આપને અમારા વતી ખૂબ ખૂબ અભિનંદન. આપ દૂરવર્તી શિક્ષણમાં અભ્યાસ કરી રહ્યા છો જેમાં આપની ઉપર અધ્યાપકનું કોઈ અંકુશ નથી. આ પદ્ધતિમાં આપને સ્વંય અનુશાસન અપનાવવું જરૂરી છે. આપને આપના વિષયની કેડીટ અનુસાર આ વિષયમાં દૈનિક 2 કલાક સમય ફાળવવો આવશ્યક છે.

સ્વાધ્યાયકાર્યનું ફોર્મેટ એ આપની સત્રાંત પરીક્ષાના ફોર્મેટ પ્રમાણે જ રાખવામાં આવેલ છે, જેથી અમારી પરીક્ષાની તૈયારી અર્થે યોગ્ય સમજ માટે સ્વાધ્યાયકાર્ય ખૂબ ઉપયોગી છે. સ્વાધ્યાયકાર્યોમાં પૂછવામાં આવેલ પ્રશ્નોના જવાબ આપને મળેલી અભ્યાસ-સામગ્રીમાંથી સીધા જ કોપી કરવાના નથી, આપ જે વાંચન કરો છો, જે સમજો છો, તે આપની પોતાની ભાષામાં લખવાનું રહેશે.

સ્વાધ્યાયકાર્યનું પુનઃમૂલ્યાંકન થતું નથી જો કોઈ વિષયના સ્વાધ્યાયકાર્યમાં ઓછા ગુણ હોય તા ફરીથી લખેલું સ્વાધ્યાયકાર્ય સ્વિકારવામાં આવશે નહીં. જેથી આપ પ્રથમ વખતે જ વ્યવસ્થિત જવાબો લખી જમા કરાવશો. જેથી સારામાં સારા ગુણ મેળવી શકશો અને ઉત્તમ પરિણામ પ્રાપ્ત કરી શકશો.

ખૂબ ખૂબ શુભકામનાઓ સહ,

સ્વાધ્યાયકાર્ય વિભાગ

અગત્યની સૂચનાઓ

- સ્વાધ્યાયકાર્ય જમા કરાવવાની છેલ્લી તારીખ: **30/04/2018** છે, તો આ સમય મર્યાદામાં આપે સ્વાધ્યાયકાર્ય લખી જમા કરાવવું જરૂરી છે.
- સ્વાધ્યાયકાર્ય જમા કરાવતી વખતે તેની રસીદ લેવી ફરજિયાત છે. જેથી ભવિષ્યમાં સ્વાધ્યાયકાર્યને લગતી કોઈ પૂછપરછ કરવી હોય તેના ઉકેલમાં રસીદ રજૂ કરી શકાય.
- તમારા ચેક થઈ ગયેલા સ્વાધ્યાયકાર્ય તમારી સત્રાંત પરીક્ષા પહેલા જ કેન્દ્ર પર રસીદ બતાવી પરત લેવા જેથી પરીક્ષાના વાંચન અર્થે પણ તેને ઉપયોગમાં લઈ શકાય.
- બી.એ./બી.કોમ. અભ્યાસક્રમના સ્વાધ્યાયકાર્યમાં પાસ થવા માટે **11** ગુણ લાવવા જરૂરી છે, જો તેનાથી ઓછા ગુણ હોય તો તે સ્વાધ્યાયકાર્યમાં વિદ્યાર્થી નપાસ માનવામાં આવશે, અને તે સ્વાધ્યાયકાર્ય નવા સત્રનું મેળવીને ફરીથી લખવાનું રહેશે.
- સ્વાધ્યાયકાર્યના ગુણ વગર ફાઈનલ માર્કશીટ મેળવી શકાશે નહીં.
- લખેલા સ્વાધ્યાયકાર્ય જમા કરાવતી વખતે તેની સાથે સ્વાધ્યાયકાર્યનું પ્રશ્નપત્ર ફરજિયાત જોડવું.

આ પછીનું પેજ વિદ્યાર્થીએ પ્રિન્ટ કાઢી તેમાં માંગેલ માહિતી ભરી લખેલા સ્વાધ્યાયકાર્યના પ્રથમ પેજ ઉપર લગાવવું.

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી અમદાવાદ

અભ્યાસક્રમનું નામ : એફ.વાય.બી.કોમ.

પાઠ્યક્રમનું નામ : એકાઉન્ટિંગ એન્ડ ફાયનાન્સ

નોંધણીનંબર : _____

અભ્યાસકેન્દ્રનું નામ : _____

_____

નામ : _____

અભ્યાસકેન્દ્ર કોડ નં. : _____

_____

સરનામું : _____

_____

_____

મોબાઈલ નંબર : _____

ઈ-મેઈલ : _____

વિદ્યાર્થીની સહી : _____

તારીખ : _____

ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ઓપન યુનિવર્સિટી

અમદાવાદ

અભ્યાસક્રમ : પ્રથમ વર્ષ બી.કોમ.

એકાઉન્ટિંગ એન્ડ ફાઇનાન્સ

સત્રીયકાર્ય ઓગસ્ટ-2017

કુલ ગુણ-30

ઉત્તીર્ણ થવાનું ધોરણ: 11ગુણ

વિભાગ : ક દાખલાઓના જવાબ આપો. (5x2=10)

વિભાગ : ક દાખલાઓના જવાબ આપો. (5x2=10)

1. રમેશ અને વિજય એક સોલિસિટર્સ પેઢી ભાગીદારીમાં ચલાવે છે. તેમનું નફા-નુકસાનની વહેંચણીનું પ્રમાણ 3:2 છે. તા.31-3-2017ના રોજનું કાયું સરવૈયું નીચે પ્રમાણે હતું :

બાકીઓ	ઉધાર(₹)	જમા(₹)
મૂડી અને ઉપાડ		
રમેશ	8,000	1,20,000
વિજય	12,000	1,50,000
દેવાદાર-લેણદારો	75,000	60,000
પુસ્તકો	75,000	-
ફી અંગેના બિલો	-	3,71,700
આર્ટિકલ ક્લાર્કનું પ્રીમિયમ (ત્રણ વર્ષ માટે)	-	15,000
ફી અંગે અનામત (1-1-2016)	-	30,000
બેંક (પેઢી)	36,000	-
બેંક(અસીલ)	24,000	-
ઓફિસ ફર્નિચર	80,000	-
ઓફિસ મકાન	2,00,000	-
મોટરકાર	1,50,000	-
મેગેઝિન	32,000	-
સ્ટેશનરી-છપામણી	9,000	-
પગાર	44,000	-
અસીલોના પરચૂરણ ખર્ચની ખતવણી	28,000	-
અસીલોના એડવાન્સ ખાતા	-	34,000
ઓફિસ ખર્ચ	12,500	-
ટેલિફોન ખર્ચ	17,000	-
ચૂકવવાના બાકી પગાર	-	1,800
	7,82,500	7,82,500

❖ વધારાની માહિતી

- 1) પુસ્તકો પર 10% ઓફિસ ફર્નિચર પર 8%, ઓફિસ મકાન પર 5% અને મોટરકાર પર 7% લેખે ઘસારો ગણો.
- 2) ઓફિસ ખર્ચના ₹2500 નો સમાવેશ ભૂલથી અસીલોના પરચૂરણ ખર્ચમાં થયેલ છે.
- 3) મૂડી પર 5% અને ઉપાડ પર 10% વ્યાજ ગણો.
- 4) વર્ષના અંતે અધૂરા કામ ₹20000 અને મળવાની બાકી ફી ₹35,000
- 5) અસીલ વતી કરેલા ખર્ચ પેટે તેની પાસેથી મળેલ ₹3000ની રકમનો સમાવેશ અસીલો પાસેથી એડવાન્સમાં થયેલ છે.

અથવા

1. એક યંત્ર ભાડે ખરીદ પદ્ધતિથી રેશમાએ નીચેની શરતો એ ખરીદ્યું.
  - યંત્રની રોકડ કિંમત ₹20,000
  - કરાર વખતે રોકડ કિંમતની 20% રકમ ચૂકવવાની છે.
  - રોકડ કિંમતની બાકી રહેલી રકમ ₹4000નો એક એવા ચાર અર્ધવાર્ષિક હપતામાં વ્યાજ સહિત 30 મી સપ્ટે. અને 31મી માર્ચ ચૂકવવાનો છે.
  - બાકી રહેતી રોકડ કિંમત પર વાર્ષિક 12%ના વ્યાજ દરે વસૂલ કરવામાં આવે છે. યંત્ર પર 10% લેખે ઘટતી જતી બાકીની રીતે ઘસારો ગણવાનો છે.
  - રેશમાના ચોપડામાં યંત્રનું ખાતું અને વેચનારનું ખાતું તૈયાર કરો.
2. પન્નાલાલ એક ખેડૂત છે. તા.31/3/2017ના વર્ષની તેમની ખેતીને લગતી આવક ખર્ચની તથા અન્ય વિગતો નીચે મુજબ છે :

વિગત	રકમ(₹)	વિગત	રકમ(₹)
શરૂઆતનો સ્ટોક		મજૂરી ચૂકવી	
બિયારણ	25,000	કાપની મજૂરી	13,500
ખાતર	18,000	છૂટક મજૂરી	6,500
જંતુનાશક દવા	11,000		20,000
ખરીદી		દૂધનું વેચાણ	48,000
બિયારણ	42,000	ઘીનું વેચાણ	19,000
ખાતર	9,000	સરકારી મંડળીની લોન	
જંતુનાશક દવા	7,000	10%ની (1-4-16થી)	70,000
વીમા-પ્રીમિયમ			
પાક માટે	5,400	આખરસ્ટોક	
ઢોર-ઢાંખર માટે	3,300	બિયારણ	7,000
જમીન-મહેસૂલ	2,800	ખાતર	4,000
વીજળી ખર્ચ	17,200	જંતુનાશક દવા	3,500
ખેતીના સાધનોનું સમારકામ	8,250		
ઢોર-ઢાંખર પાછળ ખર્ચ	3,750		
ખેતીના સાધનોનો ઘસારો	7,500		

અન્ય વિગતો :

- 1) ઘઉંનું ઉત્પાદન 15,000 કિ.ગ્રા. થયેલું. જેની પડતર કિ.ગ્રા. દીઠ ₹9 ગણવાની છે. આ ઉત્પાદનમાંથી 11000 કિ.ગ્રા. ઘઉંનું કિલોદીઠ 11.50 લેખે વેચાણ કરેલ છે. 300 કિ.ગ્રા. ઘઉં ચોરાઈ ગયા હતા. 600 કિ.ગ્રા. ઘઉં અંગત વપરાશ માટે લીધાં હતાં.
- 2) બાજરીનું ઉત્પાદન 8000 કિ.ગ્રા. થયેલું જેની પડતર ₹6 કિ.ગ્રા.દીઠ ગણવાની છે. આ ઉત્પાદનમાંથી 6500 કિ.ગ્રા. બાજરીનું ₹9 લેખે વેચાણ કરેલ છે. 250 કિ.ગ્રા. બાજરી ચોરાઈ ગયેલ હતી. 250 કિ.ગ્રા. બાજરી ધર્માદામાં આપી હતી. કૃષિ ખાતું તૈયાર કરો. (ઉત્તર:- કૃષિ ખાતાનો નફો -118600)

અથવા

2. અનંત નાગરે સમિતિ કોલિયરી કંપની પાસેથી તા. 01-04-2009ના રોજ 15 વર્ષના પેટે ખાણ નીચેની શરતોએ ભાડે રાખી.
  - 1) રોયલ્ટી દર ટન દીઠ ₹30
  - 2) લઘુત્તમ ભાડું પ્રથમ પાંચ વર્ષ સુધી ₹60,000 અને ત્યારબાદના ત્રણ વર્ષ સુધી ₹65,000 અને બાકીના વર્ષમાં દર વર્ષે ₹1,000થી વધારવું.
  - 3) ઓછા કામનું નુકસાન પ્રથમ ત્રણ વર્ષ દરમિયાન જ મજરે મેળવી શકાશે.
  - 4) અકસ્માત કે હડતાળના વર્ષમાં લઘુત્તમ ભાડું સરખા પ્રમાણમાં ઘટાડવું.
  - 5) વાર્ષિક ઉત્પાદન નીચે મુજબ હતું.

વર્ષ	2013	2014	2015	2016	2017
ઉત્પાદન(ટનમાં)	1,500	1,800	2,300	2,500	2,700

ઉપરની માહિતીને આધારે અનંત નગરનાં ચોપડે જરૂરી ખાતા તૈયાર કરો.

વિભાગ : ખ દાખલાઓના જવાબ આપો. (ગમે તે બે)

(5x2=10)

1. એક જૂના કારખાનાનું મકાન ₹12,00,000ની કિંમતનું છે, જેમાં માલસામાન અને મજૂરી ખર્ચની પ્રમાણ 2:1નું છે. વર્તમાન સમયમાં માલસામાન અને મજૂરી ખર્ચમાં અનુક્રમે 20% અને 15% નો વધારો થયો છે. આ મકાનની જગ્યાએ નવું મકાન ₹18,00,000ની કિંમતે તૈયાર કરેલ છે. નવા મકાનમાં ₹6,75,000નો જુનો માલસામાન ઉપયોગ થયેલ છે તથા જૂના મકાનના કારખાના વેચાણના ₹40,000 ઉપજ્યા છે. નવા મકાનમાં વપરાયેલ જૂના માલસામાનનો ₹18,00,000ની કિંમતમાં સમાવેશ થયેલ છે.

ઉપરની વિગતો પરથી મૂડી ખર્ચ અને મહેસૂલી ખર્ચની ફાળવણી દર્શાવતું પત્રક અને જરૂરી આમનોંધ લખો.

2. એક કારખાનામાં જાન્યુઆરી 2017 દરમ્યાન માલસામાન અંગે આવક અને જાવકની માહિતી નીચે મુજબ છે.

તારીખ	આવક		જાવક	
	એકમો	એકમદીઠ કિ.	તારીખ	એકમો
17/1/1	90	4	17/1/12	150
17/1/5	180	6	17/1/20	240
17/1/14	210	6	17/1/29	30
17/1/25	90	8		

ઉપરની માહિતી પરથી 'FIFO', 'LIFO' અને ભારિત સરેરાશ પદ્ધતિ મુજબનું સ્ટોકપત્રક તૈયાર કરો.

3. એક વહાણ 'રત્નાકર'એ તા. 1-1-2016ના રોજ ઓખાથી ગોવાની સફર શરૂ કરી અને ઓખા તા.31-3-2016ના રોજ પાછું ફર્યું.

સફર અંગેની નીચેની માહિતી મળી છે :

જતી વખતે ₹80,000 નૂર મળ્યું તથા વળતી વખતે ₹60,000 નૂર મળ્યું.

નૂર પર 10% લેખે પ્રાઈમેજ ગણવાનું છે.

બંદરના ખર્ચ ₹7,420 પરચૂરણ ખર્ચ ₹8,000

કોલસો વપરાયો ₹20,000 કેપ્ટનનો પગાર ₹36,000 વાર્ષિક

પગાર અને મજૂરી ₹8,000

એડ્રેસ કમિશન જતી વખતના નૂર પર 10% તથા વળતી વખતના નૂર પર 8% લેખે ગણવાનું છે.

વહાણની પડતર કિંમત ₹5,00,000, વહાણની પડતર કિંમત પર 6% ઘસારો ગણવાનો છે.

વહાણનું વાર્ષિક વીમા પ્રીમિયમ ₹20,000

રિપેરીંગ ખર્ચ ₹5,500

મેનેજરને તેના કમિશન ઉધાર્યા પછીના ચોખ્ખા નફા ઉપર 10% કમિશન આપવાનું છે. સફર ખાતું તૈયાર કરો.

4. નાણાકાર્યોનો અર્થ આપી તેના પ્રકારો સવિસ્તાર સમજાવો.

વિભાગ : ગ નીચે આપેલી સંજ્ઞાઓ (શબ્દાવલી) સમજાવો.

(1x5=5)

1. અધૂરું કામ
2. કરાર કિંમત
3. મૂડી ખર્ચ
4. ભય સપાટી
5. લઘુત્તમ ભાડું

વિભાગ : ઘ હેતુલક્ષી પ્રશ્નો/બહુવિકલ્પ (M.C.Q) આધારિત પ્રશ્નોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ શોધી સાચા જવાબ સામે (✓) કરો. (1x5=5)

- જૂના કારખાનાની કિંમત ₹12,00,000 હોય અને પડતરમાં માલસામાન મજૂરી અને અન્ય ખર્ચનું પ્રમાણ 3:2:1ના પ્રમાણમાં હોય તો મજૂરીની રકમ કેટલી હશે ?
(A) ₹60,00,000 (C) ₹12,00,000
(B) ₹2,00,000 (D) ₹4,00,000
- કઈ પદ્ધતિમાં પહેલા ખરીદેલો માલ સ્ટોકમાં રહે છે.
(A) લિફ્ટો (C) ફિફ્ટો
(B) ભારિત સરેરાશ (D) પ્રમાણ ભાવ
- એક પુસ્તકના વર્ષ 2012માં વેચાણનો હક્ક એક પ્રકાશનને વેચવામાં આવ્યાં. વર્ષ દરમ્યાન 500 એકમો છાપવામાં આવ્યા અને વર્ષની અંતે 150 પુસ્તકો સ્ટોકમાં હતા. વર્ષ 2013માં 600 પુસ્તકો છાપવામાં આવ્યા અને 100 એકમો સ્ટોકમાં હોય તો વર્ષ 2013માં વેચાયેલા પુસ્તકોની સંખ્યા કેટલી ?
(A) 600 (C) 550
(B) 650 (D) 450
- નાણાકીય સંચાલકને મદદ કરવા ટ્રેઝરર અને.....ની નિમણૂક કરવામાં આવે છે.
(A) ઓડિટર (C) કંટ્રોલર
(B) હિસાબનીશ (D) એક પણ નહિ
- નીચેની માહિતી પરથી વરદી સપાટી શોધો.
માલ મેળવતાં લાગતો વધુમાં વધુ સમય 55 દિવસ
માલ મેળવતાં લાગતો સરેરાશ સમય 45 દિવસ
દૈનિક મહત્તમ વપરાશ 140 એકમો
દૈનિક લઘુત્તમ વપરાશ 110 એકમો
આર્થિક વરદી જથ્થો 500 એકમો
(A) 2075 એકમો (C) 7700 એકમો
(B) 4350 એકમો (D) 5400 એકમો